

ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Μάθημα Ν071 ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

Υπεύθυνος Μαθήματος: Ευάγγελος Αλμπανίδης, Καθηγητής

Διδάσκουσα: Ελευθερία Μορέλα

Διάλεξη 8^η

Ευ αγωνίζεσθε (fair play), από τη θεωρία στην πράξη

Ευ αγωνίζεσθαι

Ευ αγωνίζεσθαι : «ευ» (καλώς) + «αγωνίζεσθαι»

Να αγωνίζεσαι με έντιμο τρόπο.

Καταδεικνύει τη σημασία της ευγενούς άμιλλας καθώς και την επιδίωξη της υπεροχής με θεμιτούς τρόπους.

Το ευ αγωνίζεσθαι είναι θεμελιώδες για την καλλιέργεια του αθλητικού ιδεώδους και της ηθικής συμπεριφοράς.

Η σωματική άσκηση έπλαθε «ψυχήν αγαθήν» δηλ. ενάρετη και διαμόρφωνε «καλούς και αγαθούς άνδρες»

(Πλάτων, Πολιτεία Γ. 403)

Ευ αγωνίζεσθαι

Ο όρος χρησιμοποιείται συνήθως για να δηλώσει την **ανάπτυξη των ηθικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών μέσα από τα σπορ.**

«..το fair play στον αθλητισμό είναι μια **αρετή** που συμβάλλει στην ώθηση του ανταγωνισμού με βάση τους στόχους και τις **αρχές της ηθικής**»

Shields & Bredemeier (1994)

Ευ αγωνίζεσθαι

- Σεβασμός στους κανόνες
- Σεβασμός στον αντίπαλο
- Σεβασμός στους διαιτητές
- Σεβασμός στο αθλητικό πνεύμα
- Αξιοπρέπεια στη νίκη και στην ήττα

Οι δικές σας εμπειρίες
σχετικά με το «ευ
αγωνίσθαι;»

Το fair play τον 19^ο αιώνα

- Έχει τις ρίζες του στην ιδεολογία των Ευρωπαίων αριστοκρατών.
- Στις ηθικές αρχές που ακολουθούσαν οι ιππότες του Μεσαίωνα κατά τη συμμετοχή τους στη γκιόστρα και τα τουρναμεντ
- Εξισώθηκε με τον **κώδικα τιμής των ευγενών** της εποχής, και δεν σήμαινε απλά να τηρήσεις τους κανόνες αλλά **να λειτουργείς με ανωτερότητα, αξιοπρέπεια, κοσμιότητα, σεμνότητα και τιμιότητα**

Το fair play στον αθλητισμό

Αποφυγή της νίκης με οποιοδήποτε τρόπο.

Κώδικας τιμής που αναφέρεται στη συμπεριφορά των αντιπάλων μέσα στον αγώνα.

Comission for fair play, (1990)

- Σεβασμός στους κανόνες
- Σεβασμός στους συμπαίκτες και τον αντίπαλο
- Σεβασμός στις επίσημες αρχές και τις αποφάσεις τους (διαιτητών, κριτών)
- Παροχή ίσων ευκαιριών συμμετοχής για όλους
- Διατήρηση ψυχραιμίας και αυτοελέγχου σε όλες τις συνθήκες

Το fair play στον αθλητισμό

Το fair play ενσωματώνει τις ιδέες της αξιοπρέπειας, του σεβασμού προς τους άλλους, της καλής συμπεριφοράς, των ίσων ευκαιριών, της διατήρησης του αυτοελέγχου και της ψυχραιμίας του αθλούμενου κάτω από όλες τις συνθήκες.

Το fair play στηρίζεται σε κανόνες ηθικής:

- Εμπιστοσύνη
- Σεβασμός
- Ευθύνη
- Δικαιοσύνη
- Φροντίδα
- Κοινωνικότητα

Παραδείγματα Fair Play

- **Ολυμπιακοί Αγώνες Βερολίνου, 1936**

Ο Γερμανός πρωταθλητής Λουτς Λογκ δίνει οδηγίες στον έγχρωμο Τζέσε Οουενς λίγο πριν τον τελικό στο μήκος...Αποτέλεσμα; Χάνει πανηγυρικά και δέχεται την κατακραυγή των... «Αρίων» και προσωπικά του Χίτλερ..

- **Αγώνες Στίβου στη Βουδαπέστη, 1984**

Ο Victor Bori συμμετέχει στα 800μ, κι ενώ είναι πρώτος, βλέποντας έναν συναθλητή του να πέφτει και να χτυπάει, σταματάει να τον βοηθήσει. Μοιραία χάνει την πρώτη θέση

- **Εθνικό πρωτάθλημα σκοποβολής της Αργεντινής, 1984**

Ο George Luis Setola ενημερώνει ότι ένα «δεκάρι» που είχε επιτευχθεί δεν επιτεύχθηκε από τον ίδιο. Αν δεν είχε μιλήσει θα είχε βγει πρώτος.

Παραδείγματα Fair Play

- **Τελικός κυπέλλου Ελλάδας 2000**

Στον τελικό του 2000 μεταξύ της ΑΕΚ και του Ιωνικού ο Ν. Νικολαΐδης σκόραρε με το χέρι. Ο διαιτητής αρχικά το μέτρησε, αλλά ο Νικολαΐδης τον ενημέρωσε πως σημείωσε το τέρμα με το χέρι

- **Ολυμπιακοί Αγώνες Ρίο 2016**

Κατά τη διάρκεια της δεύτερης προκριματικής σειράς των 5000 μέτρων γυναικών και λίγο πριν το τέλος της, η Νίκι Χάμπλιν από τη Νέα Ζηλανδία σκόνταψε, η Αμερικανίδα Άμπεϊ Ντ'Αγκοστίνο δεν πρόλαβε να σταματήσει, έπεσε πάνω της και τραυματίστηκε. Η Χάμπλιν σηκώθηκε και ενώ ήταν σε θέση να τερματίσει μόνη της βοήθησε την Αμερικανίδα να σηκωθεί και εκείνη και τη βοήθησε να τερματίσουν μαζί.

Τι οδηγεί τους
αθλητές/τριες ώστε να
παραβιάζουν τους
κανόνες του fair play;

Προσωπικά κίνητρα, κοινωνικές πιέσεις, συνθήκες του αθλητισμού.

- Επιθυμία για **νίκη με κάθε κόστος**
- **Η επιτυχία είναι πιο σημαντική** από την τήρηση των κανόνων
- **Πίεση** από προπονητές ή/και γονείς
- **Ανταγωνιστικό περιβάλλον/ανταγωνιστικά αθλήματα**
- Έλλειψη γνώσης (κανόνες, ηθικές αρχές) ή **Εκπαίδευσης**
- **Συναισθηματική πίεση**
- Ένταση της στιγμής, ο φόβος της αποτυχίας, η σημαντικότητα του αγώνα
- Η φήμη, τα **οικονομικά οφέλη** ή οι υποσχέσεις επαγγελματικές επιτυχίας, **κοινωνική αναγνώριση**
- **Αρνητικά πρότυπα, μίμηση**
- Έλλειψη κυρώσεων

Fair play & στόχοι επίτευξης

Προσανατολισμός στο έργο: ενασχόληση με τη δραστηριότητα για τη μάθηση και την προσωπική βελτίωση

Προσανατολισμός στο εγώ: ενασχόληση με τη δραστηριότητα για την επίδειξη ικανότητας και υπεροχής έναντι των άλλων (Nicholls, 1984)

Προσανατολισμός στο έργο

Κοινωνικά αποδεκτές & ηθικές στάσεις & συμπεριφορές

Προσανατολισμός στο εγώ

Αντικοινωνικές και ηθικά μη αποδεκτές συμπεριφορές

Kavussanu, 2006

Fair play & κλίμα παρακίνησης

Οι στόχοι που υιοθετεί ο αθλητής/μαθητής είναι το αποτέλεσμα τόσο προσωπικών (προδιάθεση προσανατολισμού στόχων) όσο και περιστασιακών παραγόντων (κλίμα παρακίνησης)

Οι προπονητές μπορούν να επηρεάσουν τις εμπειρίες των αθλητών και τις συμπεριφορές τους (Williams et al., 2003) **μέσα από το ευρύτερο αθλητικό περιβάλλον** που δημιουργούν στην ομάδα/στο σύλλογό τους.

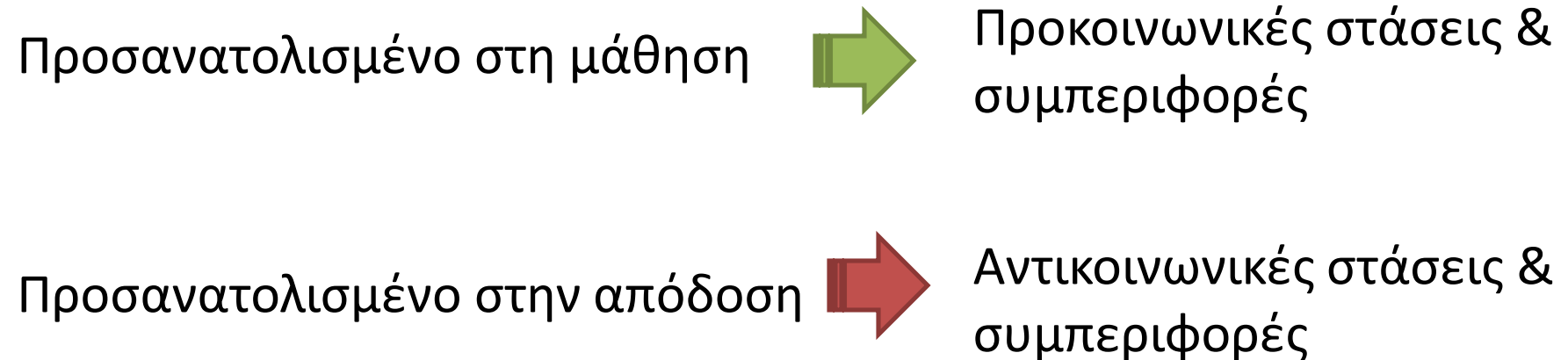
Κλίμα παρακίνησης: το ψυχολογικό περιβάλλον που δημιουργεί ο προπονητής δίνοντας οδηγίες και ανατροφοδότηση που θα παρακινήσουν τους αθλητές στην προπόνηση ή/και στους αγώνες

(Amnes, 1992)

Fair play & κλίμα παρακίνησης

κλίμα παρακίνησης προσανατολισμένο στη μάθηση: έμφαση στην αξία του καθήκοντος και της μάθησης, στην εκμάθηση των δεξιοτήτων, στην προσπάθεια και στην προσωπική βελτίωση των ικανοτήτων των αθλητών.

κλίμα παρακίνησης προσανατολισμένο στην απόδοση: έμφαση στην ικανότητα έναντι των άλλων, στη σύγκριση και στην επίδειξη ανώτερης ικανότητας

Το fair play στη ΦΑ

Η ΦΑ αποτελεί το ιδανικότερο περιβάλλον για κοινωνικο-ηθική ανάπτυξη & για διαμόρφωση του χαρακτήρα

(Shields & Bredemeier, 1995)

- Η ΦΑ αποτελεί ένα μαθησιακό αντικείμενο που κατά καιρούς χρησιμοποιήθηκε για την εισαγωγή, εξάπλωση και εμπέδωση ηθικών αξιών και συμπεριφορών.
- Συμμετέχουν πολύ περισσότερα παιδιά απ' ό,τι στον οργανωμένο αθλητισμό
- Το μάθημα είναι λιγότερο εμπορευματοποιημένο και τυποποιημένο απ' ό,τι τα αθλήματα
- Οι ΚΦΑ μπορούν να μην δίνουν έμφαση στον ανταγωνισμό και την έκβαση του αποτελέσματος

Το fair play στη ΦΑ

- Οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να ακολουθούν τους κανόνες, ανεξάρτητα από το αν οι κανόνες τους ευνοούν ή όχι
- Διδάσκονται να δέχονται τη νίκη με ταπεινότητα και την ήττα με αξιοπρέπεια, χωρίς να δικαιολογούνται ή να κατηγορούν τους άλλους
- Αποτροπή της χρήσης ανήθικων πρακτικών (βία, εξαπάτηση, απάτη σε αθλητικά πλαίσια)
- Κατανόηση ότι ο αντίπαλος δεν είναι εχθρός αλλά αναπόσπαστο μέρος του αθλητικού ανταγωνισμού

Η συμπεριφορά των μαθητών

Η κοινωνική συμπεριφορά περιγράφεται ως θετική ή αρνητική ανάλογα με το εάν κάποιος με τη συμπεριφορά του επιδιώκει να βοηθήσει ή να βλάψει τον άλλον (Eisenberg & Mussen, 1989)

Οι μαθητές μπορούν να εμφανίζουν

- **προκοινωνική συμπεριφορά** (πράξεις αλληλοβοήθειας, συνεργασίας, αλτρουισμού, συμπαράστασης, θετική παρότρυνση, ενδιαφέρον για τους συμμαθητές),
- **αντικοινωνική συμπεριφορά** (πράξεις που έχουν στόχο τη διάσπαση της συνοχής και του ομαλού κλίματος στην τάξη, πράξεις βίας (λεκτικής, σωματικής), συμπεριφορές εγωιστικές, επίδειξη αρχηγικής δύναμης, αλλά ακόμη και συμπεριφορές απομόνωσης)

Η ηθική συμπεριφορά κάθε μαθητή/τριας στο μάθημα της ΦΑ επηρεάζεται από τις προσωπικές ηθικές αρχές και αξίες του, αλλά και από τις ηθικές αξίες και αρχές που αντιλαμβάνεται ότι έχουν οι συμμαθητές και ο/η ΚΦΑ (Shields & Bredemeier, 1995, 1996)

- **Σεβασμό στους κανόνες** του μαθήματος (υπεύθυνη και ενεργητική συμμετοχή σύμφωνα με τις υποδείξεις του/της ΚΦΑ)
- **Σεβασμό στους άλλους** (απουσία βλαπτικής και προσβλητικής συμπεριφοράς)
- **Παροχή ίσων ευκαιριών συμμετοχής** (συνεργασία και αλληλοβοήθεια, υποστήριξη, επιβράβευση και ενθάρρυνση συμμαθητών).

(Siedentop, 2004)

Ευρήματα

Εφαρμόστηκε πρόγραμμα παρέμβασης (διάρκεια 7 μήνες) σε μαθητές 4^{ης}, 5^{ης}, και 6^{ης} τάξης δημοτικού σχολείου που επικεντρωνόταν στην ανάπτυξη συμπεριφορών που βασίζονται στα ιδεώδη του δίκαιου παιχνιδιού. Διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές που διδάχθηκαν το μάθημα της ΦΑ με ειδικές στρατηγικές και προσανατολισμούς παρουσίασαν υψηλότερα σκορ σε στοιχεία ηθικής ανάπτυξης και τίμιου παιχνιδιού σε σύγκριση με τους μαθητές που διδάχθηκαν με τον παραδοσιακό τρόπο (Gibbons, Ebbeck & Weiss (1995)

Στα πλαίσια του προγράμματος της Ολυμπιακής Παιδείας εφαρμόστηκε παρεμβατικό πρόγραμμα 12 εβδομάδων. Συμμετείχαν 126 μαθητές/τριες 5^{ης} τάξης. Η πειραματική ομάδα παρακολουθούσε ειδικά σχεδιασμένα μαθήματα με στόχο την ανάπτυξη του τίμιου παιχνιδιού. Η ομάδα ελέγχου παρακολουθούσε το τυπικό πρόγραμμα της Ολυμπιακής παιδείας. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το πρόγραμμα ήταν αποτελεσματικό ως προς την ανάπτυξη του τίμιου παιχνιδιού (Hassandra et al. (2007)

Ο/Η ΚΦΑ είναι σημαντικό να ...

- Εξηγεί την επιθυμητή συμπεριφοράς π.χ. το θεμιτό από το αθέμιτο.
- Επισημάνει την επιθυμητή συμπεριφοράς ανά μάθημα με χρήση πόστερ.
- Δίνει ευκαιρίες ανάπτυξης αυτών των συμπεριφορών.
- Διευκολύνει την κατανόηση αυτών των συμπεριφορών με χρήση παραδειγμάτων.
- Παρέχει ανατροφοδότηση
- Κρατάει τα παιδιά συγκεντρωμένα κατά το κλείσιμο της ώρας.

Ο/Η ΚΦΑ είναι σημαντικό να..

- Αποφεύγει τη σύγκριση και να επαινεί την προσωπική βελτίωση.
- Καλλιεργεί ένα κλίμα παρακίνησης που είναι προσανατολισμένο στη μάθηση και όχι στο εγώ
- Προσπαθεί να είναι δίκαιος και σταθερός στις αποφάσεις του.
- Υποστηρίζει και ενισχύει την αυτοεκτίμηση κάθε μαθητή.
- Χρησιμοποιεί επαίνους προσπάθειας και συμπεριφοράς
- Ξεκαθαρίζει ποιες συμπεριφορές είναι βοηθητικές και ποιες δημιουργούν αρνητικά συναισθήματα

Η προώθηση του **fair play** στη Φυσική Αγωγή απαιτεί συνδυασμό διδασκαλίας, πρακτικής εφαρμογής και ενίσχυσης των σωστών συμπεριφορών. Μέσα από παραδείγματα, δραστηριότητες και συζητήσεις, οι μαθητές μπορούν να κατανοήσουν και να υιοθετήσουν **τις αξίες του τίμιου παιχνιδιού**, που θα τους συνοδεύουν τόσο στον αθλητισμό όσο και στην καθημερινότητά τους.

Είστε ΚΦΑ σε ένα τμήμα της Δ' τάξης του Δημοτικού σχολείου. Προτείνετε δυο δραστηριότητες που να προωθούν το τίμιο παιχνίδι για τους μαθητές σας.

- Στόχοι
- Εξοπλισμός
- Διαδικασία